

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Responsa Moralia In Causis Justitiæ Commutativæ De Restitutione & Contractibus

Heislinger, Anton

Ingolstadij, 1726

Casus V. De Obligatione Inventoris erga comparentem rei occupatæ
Dominum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40194

de consuet. quod in dubio nemo præsumat obligari: consequenter in dubio & cæteris paribus inclinandum est in eam partem, quod consuetudo obligans non detur, cum non expediat multiplicari præcepta, ubi moraliter certa non sunt, vel saltem probabiliora: atqui hæc omnia in nostro casu locum habent: ergo &c.

Dicit hic aliquis, si consuetudo non inducit jus & obligationem ap-

plicandi thesaurum inventum fisco tunc hic injustè agit exposcendo sibi aliquid vel etiam totum thesaurum: atqui hoc dici non debet: ergo &c. R. quod consuetudo nondum induxit obligationem reddendi thesaurum inventum fisco etiam non expetenti: ex hoc autem nondum inferitur, quod neque expetenti sit reddendus: ergo potest adhuc fisco competere jus exigendi thesaurum.

CASUS V.

De obligatione inventoris erga comparem rei occupatæ dominum.

Pomponius significat suo confessario, se ante multum tempus quædam invenisse; & hæc expensis omnibus circumstantiis judicio prudentum pro derelictis jam fuisse habita: modò autem comparuisse illorum dominum: vult igitur ex confessario intelligere, quid sibi in hoc casu faciendum? occasione hujus.

Q. 1. Num inventa, jam piè ab inventore expensa, comparenti postea domino sint restituenda?

Q. 2. Quid faciendum inventori rem inventam adhuc possidenti?

SYNOPSIS.

1. V arie possunt adesse circumstantie, quando denuo comparet dominus.	2. Re nullatenus amplius existente nihil debetur Domino.
	3. Idem tenendum si fuerit præscripta.

§. I.

Resolvitur primum Quæsitum.

Num res inventa, jam piè ab inventore expensa, comparenti postea domino sit restituenda?

4. V idetur posse rem haberi pro derelicta, quin sit à domino derelicta.	5. In variis circumstantiis res potuit pauperibus dari.
	6. Durante spe inventendi dominum

- res non erit pauperibus danda.
- 7. Res pauperibus data, quando erat verè derelicta, non potest repeti.
- 8. Non videtur comparenti domino restituendum, quòd prudenter pro derelicto pauperibus erat datum.
- 9. Dissoluntur rationes contrarium defendentium.

§. II.

Resolvitur secundum quæsitum.

Quid faciendum inventori rem inventam a dno possidenti?

- 10. Domino, post rem ab inventore jam præscriptam comparenti, nihil est restituendum.
  - 11. Quid Domino ante finitam usucapionem quidem, sed post amissam omnem spem, recuperandi rem suam comparenti juxta auctores sit restituendum.
  - 12. Circa hoc est duplex auctorum sententia.
  - 13. Præplacet assereus nihil restituendum esse.
  - 14. Sententia admittens præscriptionem inventorum est difficilis.
  - 15. Verus de se translativus domini titulus non opus habet præscriptione.
  - 16. Ad hanc tamen requiritur titulus, si daretur, per se translativus Domini.
  - 17. Utque illum absolutè existere judicem.
  - 18. Non potest præscriptio inchoari, cum spes ista adhuc datur.
  - 19. Neque postquam nulla ampliùs talis spes appareat.
  - 20. Cum ut bonum derelictum fiat statim inventoris.
  - 21. Non quæcunque voluntas retinendi rem amissam continuat possessionem illius.
  - 22. Qui vult rem amissam pie expendi, non potest simul velle illam retinere.
  - 23. Si Dominus ponatur semel velle res suas pie expendi, tunc semper in similibus circumstantiis hoc volet.
  - 24. Argumentum adversariorum nimium probat.
  - 25. Obligatio expendendi pie inventa juxta sensum adversariorum non multum prodesset domino.
  - 26. Res ex voluntate domini pie expendenda, non potest ab inventore haberi pro derelicta.
  - 27. Solvitur objectio ex Partolo in legem falsus. 43. §. qui alienum; ff. de furtis.
  - 28. Non res adhuc detineri à Domino possit, si omnis spes eam recuperandi evanuerit.
  - 29. Videtur probabilior sententia negativa.
  - 30. Hinc Domino postea comparenti ad nihil inventor tenebitur.
- I In multiplici, eoque valde diverso statu potuit fuisse præsens negotium illo, quo dominus præter omnem expectationem denuo comparue-

paruerat, tempore; ejusdem etenim res vel adhuc potuit formaliter, aut virtualiter existere, vel de illa nec minimum quidpiam superfuisset; si aliquid adhuc supererat, illud aut adhuc penes primum inventorem, aut apud pauperes, in quos inventor distribuere, inveniri poterat. Dein in pias causas bona incerta potuerunt expendi, quando adhuc probabilis, aut dum omnino nulla spes de inveniendo Domino supererat: Denique res aliena adhuc existens potuit fuisse legitime jam prescripta, vel non.

- 2 Circa hoc certum est imò. re, nec formaliter nec virtualiter amplius existente, si hæc bona fide, dum scilicet nulla probabilis spes de inveniendo Domino amplius supererat, vel à possessore, vel à pauperibus, in quos erat divisa, consumpta fuerat, ad nihil superveniendi Domino refundendum obligationem adfuturam. Ratio est quòd neque ex re accepta, neque ex in-

justa acceptione quispiam illorum obligari possit. Etenim possessor ex præsumpta voluntate domini bona incerta piè applicavit, postquam diligenti inquisitione illum invenire non poterat, volens eidem restituere suam rem, modò, quo potuit melior hoc est, erogare in causas pias.

Certum est adò, si res inventa adhuc formaliter quidem existit, quando dominus comparet, legitime tamen à pauperibus vel ab ipso inventore prescripta fuerat, nulli refusioni, domino comparenti faciendæ, locum futurum: ratio est, quòd prescriptio transferat dominium ab illo, contra quem prescribitur, in eum, qui eam uscepit.

Inquiremus itaque nunc primo loco, quid pauperibus in hoc casu faciendum? Dein quid inventori, reperia alterius bona adhuc formaliter aut in æquivalenti retinentibus.

S. I.

Num inventa pauperibus jam distributa, comparenti postea Domino sint restituenda?

- 4 **Q**uia Patroni piarum harum causarum asserunt, aliud esse, quòd dominus rem suam habeat pro derelicta; & aliud, quòd inventor prudenter judicet, rem à domino esse derelictam, idèd supponunt, posse prudenter judicari ab inventore rem esse derelictam, quin tamen re ipsa jam sit derelicta, èd quòd dominus pro tali illam

necdum habuerit. Dein vel dominus necessario suam rem amissam habet pro derelicta, in iis circumstantiis, in quibus prudenter inventor judicat, quòd nulla moralis spes adsit, fore, ut res ad dominum redeat; vel potest dominus etiam in istis circumstantiis non habere rem suam pro derelicta.

Res alterius potuerunt pauperibus

bus fuisse concessa, quando re ipsa dominus easdem habuit pro derelicto. 2. quando inventor prudenter judicabat quidem consideratis omnibus circumstantiis nullam moraliter spem superesse, ut res inventa ad dominum suum denuo redeat; ipse tamen dominus eandem necdum habuerit pro derelicta. 3°. quando dabatur adhuc probabilis spes, ut dominus rem suam sit recuperaturus.

6 De qualibet igitur uno ex enumeratis modis facta distributione instituitur quaestio, num absolute, vel sub conditione non comparentis postea domini, illa in pauperes facta fuerit. Videtur etiam certum res inventas pauperibus nullo modo distribuendas esse, quamdiu probabilis adhuc spes fovetur, quod res ad suum dominum reditura sit. Si enim de hoc pauperes admoniti non fuerint, rem talem, utpote sibi donatam, non sine incommodo veri & rationabiliter inviti domini absumunt, non absimili periculo talis res exponetur, licet de eo pauperes fuerint admoniti, cum majus periculum apud pauperes, qui res suas cito absumunt, quam apud inventorem timendum sit. Quod si itaque Dominus postmodum compareat quamdiu probabilis spes ista adhuc duraverat, à pauperibus utique suas res formaliter adhuc extantes poterit repetere, aut si has iidem jam absumperint, æquivalens, quando ex re hac aliena ditiores evaserint.

Si ponamus tunc primum pauperibus rem inventam obtigisse, postquam illam dominus verus jam habuerat pro derelicta; repeti illa à comparente postmodum domino non poterit; cum dominium illius, non secus, ac rerum ab aliis præscriptarum, jam penitus amiserit, nec ullum novum titulum ad illud tunc prætereundum valeat.

Potissima igitur difficultas est de casu quo res pauperibus distributa fuerat ab inventore, cum nulla probabiliter aut moraliter spes, quod res ad suum dominum reditura denuo sit, ex prudentum judicio fuerit habita: interea tamen dominus amissam talem suam rem pro derelicta necdum habuerit; num scilicet in hoc casu solum conditionate, si nimirum dominus non sit compariturus; nequaquam autem absolute, pauperes res sibi datas acceperint, & consequenter eidem restitutionem facere teneantur, si, antequam eas præscriperint pauperes, dominus postea comparuerit.

Rem talem, adhuc formaliter, aut æquivalenter apud pauperes existentem, nequaquam domino, etiam ante illius completam usucapionem, comparenti reddendam; consequenter ad pias causas absolute ac simpliciter in talibus circumstantiis applicatas fuisse, defendunt Sotus *lib. 5. q. 3. a. 3. ad 2.* Ledesma *2. p. q. art. 5.* Petrus Navarra *lib. 4. de Restit. cap. 2. n. 45.* rationem dant: accepta ex eleemosynis

synis transeunt in dominium ipsorum pauperum : sed hæc fuerunt nomine & voluntate domini pauperibus ut eleemosyna extradita : ergo transeunt in dominium illorum : consequenter non erunt restituenda. Conf. dominus voluit, ut in talibus circumstantiis res inventa ab inventore daretur pauperibus ut eleemosyna, quia volebat spirituale commodum percipere ex re sua, quantum temporale eidem afferre amplius poterat : ergo voluit in pauperes transferre dominium, prout & ipse transtulisset, si per se eisdem eleemosynam dedisset. Prob. conf. eleemosyna semper transfert dominium rei expensæ in pauperes : ergo &c. dein *Regula juris* 83. in 6. ait *bona fides non patitur, ut semel exactum, iterum exigatur* : sed dominus jam semel exegit ab inventore, ut res reperta daretur nomine suo pauperibus : ergo ab his non videtur ulterius posse exigi.

Conf. in materia de obligatione dandi eleemosynam instituitur quaestio, an satisfaciatur sive obligationi, qui pauperi in extrema vel gravi necessitate constituto non donat eleemosynam ; sed aliquid eidem dat sub conditione tantum, ut ille, si ad pinguiorem fortunam pervenerit, acceptum largienti restituere teneatur ? & communiter responderetur negativè, eò quòd tunc præceptum eleemosynæ verè obliget, & sub conditione solum donata rationem eleemosynæ non

habeant : ergo supponitur, quòd omnia per modum eleemosynæ concessa fiant absolute accipientis : atqui dominus ponitur voluisse, ut inventor traderet ista tanquam eleemosynam pauperibus : ergo absolute in hos dominium rerum expensarum transtulit.

Conf. ulterius, si pauperes dominium talium rerum fungibilium aquirunt primum post usucapionem, & domino ante hanc completam comparenti accepta tenentur reddere ; malè sibi consultit dominus, volendo, ut res non maneat apud inventorem, sed ab hoc datur pauperibus. Prob. apud inventorem, quem depauperatum non esse supponimus, securius res talis asservata fuisset, quam penes pauperes, suas res plerumque statim absumentes : ergo malè sibi consultit ; cum hac ratione minorem spem recuperandi res suas habeat, quam antea. Deinde distribuens inventor utique non poterit obligari, ut pauperes moneat, ne rem necdum præscriptam absumant ; quando autem non fuerint de hoc admoniti, quantocius res sibi traditas absumet. Accedit, quòd etiam de hoc admoniti bona fide rem talem statim possent absumere ; habetur enim verè pro derelicta, & ut tale quid eisdè datur : ergo judicant pauperes prudenter, quòd sub nullius alterius, sed sub suo dominio existat, consequenter absumi possit. Item pauperes admoniti, & non ignari, se obligatos ad rem necdum à se

absumptam comparenti denuo domino reddendam, quantocius istam absumant, ne re semel accepta denuo priventur: ergo dominus hoc modo sibi pestifimè prospexit.

8 Ultimo loco monemus, sententiam obligantem pluribus litibus ansam præbituram; quoniam enim domini difficillimè relinquunt res suas, hinc quilibet taliter comparens rei à se deperditæ dominus hanc à pauperibus repeteret, præ tendens se necdum abjecisse animum rem deperditam ulterius possidendi, licet jam pridem omnem spem illius recuperandæ abjecerit. Denique ponitur casus, quod res fuerit pauperibus data, quando ex prudenti iudicio aliquorum illa ad talem statum redacta fuerat, ut nulla spes superesset, quod ad dominum suum denuo reditura esset: ut igitur res amissa verè habeat rationem cuiusdam boni derelicti, vel sufficit, quod ad talem statum sit redacta? vel necessarius insuper est consensus domini abiicientis talem deperditam suam rem, & nolentis eam habere amplius pro sua? si dicas hunc domini consensum non requiri, in dictis circumstantiis res verè fuit derelicta, consequenter primò occupantis, ut dominus illam à novo possessore repetere non possit; si dicas insuper necessarium esse, ut dominus non amplius habeat volitionem ejusmodi rem retinendi ut suam; ulterius quæro: hæc voluntas domini aut debet esse prudens, aut sufficit imprudens?

imprudentem sufficere nemo facile dicet; alias proiciens res suas in mare posset adhuc retinere illius dominium, modò imprudenter vellet, illam adhuc ut suam retinere. Si requiritur, ut animus retinendi rem amissam sit prudens, debet dominus probare, quod circumstantiæ illæ, quibus stantibus alii prudenter iudicârunt, rem esse verè derelictam, tales non fuerint, & quod dominus adhuc prudens spem conceperit recuperandi deperdita: consequenter in dubio melior erit conditio possidentis pauperis. Hactenus allatæ rationes deobligant à restitutione comparenti ante præscriptionem domino faciendam: quam tamen eisdem imponunt Molina tract. 2. disp. 746. in fine Layman lib. 3. summa sect. 5. tract. 1. cap. 5. in fine Palao disp. unica de just. in genere pu. 19 n. 8.

Ratio Molina est, licet pauperes taliter sibi concessa statim possint absumere, casu tamen, quod nondum absumperint, quando comparet dominus, tenentur huic suam rem restituere; nam aliter neque utiliter, neque rationabiliter gereretur negotium illius, ad quem ea bona attinebant.

Secundò alii ita arguunt: non est verosimiliter de republica præsumendum, quod velit dominum absolutè privare dominio rei suæ deperditæ; sed hæc potius voluit pauperibus duntaxat usum talium rerum concedere, usquedum comparuerit illarum dominus: ergo.

H

Prob.

Prob. aut : Dominus potest in foro externo suam rem vindicare, ubicunque hæc reperta fuerit : ergo res publica illum non privat dominio suæ rei deperdita.

Sed contra primam Molinæ rationem opponi potest, hunc ipsum authorem loco citato asserere, si taliter data res à pauperibus consumptæ, aut alienatæ jam essent, etiamsi adhuc existerent in manu illius, cui à pauperibus alienatæ sunt, easdem sanè restituendas non esse, neque vindicare in foro exteriori posse; & hoc non solum si auctoritate publicâ, sed etiam privata ita fuissent distributæ ad præsumptam voluntatem Domini: atque hoc ex ea ratione, quia irrationabilis & iniqua conditio foret, si taliter in elemosynam traderentur, ut etiam postquam ritè alienatæ essent à pauperibus, aut ad aliud opus pium applicatæ, restituere illas teneantur domino comparenti, qui illas forsitan etiam oneroso titulo à pauperibus acceperant. Jam ex hoc fundamento ita contra Molinam argumentamur: si irrationabilis & iniqua conditio foret, quando taliter à pauperibus alienata, & in manu aliorum adhuc formaliter existentia deberent domino restitui, etiam irrationabilis atque iniqua conditio foret, si pauperes deberent denuo restituere, quæ ut bona derelicta ex voluntate ipsius domini in elemosynam acceperant; poteritque difficulter in istis disparitas quædam asserri. Secunda ratio, quare penes

pauperes existentia sint reddenda, probat etiam, quod apud tales emptores existentia restitui domino debeant: ergo &c.

Ad posterius fundamentum reponitur, absolutum tale Dominium in pauperes transferri ex præsumpta voluntate prius domini, qui cum nullam moraliter spem habeat suam rem denuo recuperandi, deponit animum deperdita detinendi impossibilem ut sua, volens tamen & obligans inventorem, ut inventa dentur pauperibus in elemosynam, quæ absolute fit accipientium: ergo etiam voluit absolutam, & non solum prædictam conditionatam translationem: qua supposita non amplius à pauperibus repetere, ac vindicare semel donata poterit: non secus ac si ipse illam absolute ac immediate iisdem fecisset donationem,

Ex his si non penitus probabilior, ad minimum tamen verè probabilis apparet sententia excusans pauperes à restitutione comparenti postmodum domino faciendâ: poterunt itaque ad taliter accepta retinenda pro se uti titulo possessionis; si enim ista conditionem illius, pro quo illa stat, in dubio dicitur facere meliorem, ab onere restituendi vel maxime deobligabit possessores pauperes, qui de suo jure nequaquam dubitant, sed verum prudens quoddam iudicium formare possunt de concessio absolute sibi dominio rerum, quas Elemosynæ loco ex præsumpta domini voluntate accepere.

§. II.

Num inventor rem alterius adhuc possessam comparenti domino teneatur reddere?

10 **H**ucusque vidimus, quid faciendum pauperibus, si dominus primùm compareat, quando jam omnis spes moraliter evanuit rem amissam denuo recuperandi: superest examinandum, ad quid taliter comparenti domino ipse inventor teneatur, si hic rem inventam pauperibus necdum distributam juxta sententiæ nostræ principia sibi net ipsi applicasset. Quòd si ponamus, rem inventam, antequam compareret dominus, legitime jam præscriptam ab illo fuisse, ex dictis constat, eum ad nihil teneri.

11 **D**ifficultas tamen major datur, si quidem ante perfectum & absolutum decursum temporis ad præscriptionem requisiti, dominus comparent, tam serò tamen, ut jam pridus ex prudentum virorum & ipsius etiam domini judicìo omnis moraliter spes evanuerit recuperandi denique rem suam. Num in hoc casu inventor rem jam sibi juxta principia nostra appropriatam denuo teneatur domino extradere?

12 **C**irca resolutionem hujus difficultatis duplex reperitur Authorum opinio: qui judicant, rem inventam, si prudenter pro derelicta juxta sensum hæctenus explicatum habeatur, non esse dandam pauperibus, sed immediatè transire in dominium inventoris; illi defendunt, comparenti postea domino nihil

esse reddendum; eò quòd omne jus & dominium in rem deperditam penitus amiserit, non secùs ac si eandem inventori donasset. Alii vero Authores qui volunt, si nulla omnino spes haberi possit, quòd res domino reddi possit, rem inventam piè expendendam: si autem adsit probabilis ejusmodi quedam spes, inventorem rem taliter repletam posse jure naturali sibi retinere, eamque cum temporè omnino præscribere: hi, inquam, authores defendunt, rem inventam domino, ante finitam præscriptionem, non autem post istam, comparenti restituendam esse.

Nobis, salvò aliorum judicìo, 13 videtur sententia absolvens inventorem à restitutione probabilior: eò quòd res talis tanquam bonum derelictum & cujus ulterioris possidendæ animum prior dominus jam abjecerat, transierit in illius dominium, consequenter instar rei legitime præscripæ à priore domino repeti nequaquam ulterius possit. Supponimus enim hìc, ex immediatè præcedentis casus resolutione rem nequaquam in talibus circumstantiis piè expendendam, sed ab inventore statim sibi applicari posse.

Quòd alteram sententiam attinet, 14 quæ docet rem inventam piè expendendam, si omnis moraliter spes

sublata fuerit, quod res domino reddi possit: retineri tamen & praescribi ab inventore posse, si talis probabilis spes affulgeat, ita ut ope praescriptionis tantum rem inventam retinere possit, videtur illa difficultatem pati, quam ut clarius proponamus.

- 15 Suppono 1. quod omnis titulus de se translatus dominii, si verè detur, statim rei dominium in alterum transferat, ita ut nulla tunc praescriptione opus sit ad ejusdem dominium obtinendum; consequenter tunc solum Praescriptioni locum esse, quando talis titulus, seu causa, tantum apparenter datur.
- 16 Suppono 2do. ut dominium rei usucapiatur, apparentem titulum oportere talem esse, qui si re ipsa daretur, transferret dominium in habentem illum titulum: consequenter locationem, conductionem, depositum, commodatum, non esse sufficientes titulos ad praescribendum rei possessae dominium: ratio est, quia, qui vult praescribere dominium, debet rem ut suam, seu ut dominus possidere: ergo debet se fundare in titulo de se translato dominii.
- 17 Suppono 3. non sufficere, quod ego sub certa tantum conditione me judicem esse dominum, si haec non fuerit impleta; nec ego sciam illam esse impletam; si enim hoc nesciam, non possum me gerere dominum illius: quia non apparere, & non esse, videntur hic esse idem.

His praemissis ita procedo: cum ad rerum praescriptionem requiratur determinata quantitas temporis, quo debuit res ut mea possessa à me fuisse: in dato casu vel possum incipere praescriptionem à tempore inventae rei, & totum hoc, quo probabilis adhuc spes dabatur inveniendi dominum, computare? vel tantum possum incipere praescriptionem ab illo puncto temporis, quo ex circumstantiis prudenter conjicio, nullam omnino spem esse, ut res inventa ad dominum redeat? neutrum potest dici: ergo, prob. m. quo ad primum membrum. pro illo tempore, quo adhuc probabilis spes datur inveniendi dominum, res non potest à me possideri ut mea, & ut in meum dominium translata: ergo non possum durante illo tempore rem talem usucapere. Consequenter constat; ut enim dominium rei possum usucapere, requiritur, ut illam ut meam, & sub meo dominio contentam ex titulo transferente dominium possideam: ergo si nondum possideo ut meam & ego possidens clarè cognoscam, titulum transferentem dominium nondum dari, non possum illam pro tali tempore praescribere: probatur itaque anteced. quamdiu talis probabilis spes datur, tamdiu in ejusmodi rem jus retinet ipse dominus: ergo non potest res inventa à me inventore ut mea & sub meo dominio existens retineri. Prob. conf. scio, quod non possint esse duo domini in solidum, & quod tunc so-

luta

lām in meum dominium res inventa transeat, quando à vero domino fuit derelicta, & hic animus ulterius eandem possidendi abjecerit: ergo si qui rem perdidit, adhuc est dominus etiam me sciente, atque animus illam recuperandi, & possidendi non deposuit. Non poterit ista à me tanquam domino ut mea retineri. Prioris Enthymematis antecedens etiam patet: nam quamdiu talis probabilis spes recuperandi rem suam adhuc habetur à domino, non abjicit iste, vel deserit rem amissam animo vel voluntate eam non recuperandi; cum ponatur habere adhuc probabilem spem recuperandi: ergo quamdiu hæc adhuc datur, tamdiu manet adhuc rei dominus.

19 Sed neque secundum potest dici, quod scilicet inventor usu capionem incipiat ab illo tempore, quo iste prudenter conjicit, nullam omnino spem esse, ut res inventa ad dominum redeat. Prob. juxta principia contrariæ sententiæ adhaerentium non potest inventor in talibus circumstantiis etiam jure naturæ rem alienam sibi retinere, sed juxta voluntatem domini debet illam piè expendere: sed si debet piè illam expendere, & vi juris naturalis non potest eam sibi retinere, nec potest ab illo tempore istam rem præscribere: ergo &c. prob. m. ut possit incipere usucapionem illius ab illo tempore, tunc pro hoc deberet incipere hanc rem possidere ut suam, & ut illius dominus: atqui hoc non potest: prob. m. si possessor rem in-

ventam sibi & ut suam vult retinere, quando scit, quod non sit sua, sed à se expendenda sit in pijs causis, tunc incipit esse malæ fidei, quia rem sine titulo sibi appropriat, optimè gnarus, illam spectare ad alium: ergo non potest incipere possessionem hujus rei ut suæ pro illo tempore.

Prob. Idem 2dum membrum minoris secundò: quando dantur tales circumstantiæ, ut & dominus amittens, & inventor bonæ fidei prudenter conjiciant, nullam omnino spem esse, ut res inventa ad dominum redeat, tunc dominus necessario quasi abjicit, vel deserit talem rem, animo vel voluntate eam non amplius retinendi ut suam, & vel tacitè vel expressè à se dominium illius abdicat: sed si hoc fit, tunc res inventa est re ipsa & in veritate bonum derelictum: ergo in tali casu res inventa evadit verè bonum derelictum: ergo non est opus ulteriore præscriptione à tali tempore primò inchoandâ, ut illius dominium aquiratur. prob. conf. res verè derelicta fit statim primò occupantis, uti fiunt sub nullius adhuc dominio existentes uniones, & margarita in littore maris reperta.

Dicent: Non obstante, quod Dominus videat, nullam probabilem aut moralem spem recuperandi de novo rem suam, sibi superesse, poterit ille tamen retinere voluntatem rem amissam retinendi adhuc sub suo dominio, & possessione civili, quæ tunc datur, quando quis rem ali-

quando naturaliter possessam non quidem actu corporis, sive per se, sive per alium; bene tamen animo possidere & retinere pergit: ergo non semper transfertur in talibus circumstantiis ipso facto jus ad possessorem, ita ut nulla prescriptione opus sit. Respondeo, retentionem dominii omittas in res non dependere à quocunque etiam imprudente voluntate domini, volentis retinere dominium in suam rem, licet nec illam actu possideat, nec moraliter ullam spem habeat denuo recuperandi.

22 Contra est 2. si adhuc vult retinere dominium talis rei in his circumstantiis, tunc non vult (quod tamen prætentendunt adversarii) ejusmodi à se perdita bona distribui in pauperes ad commodum spirituale ex iisdem reportandum; quia non potest habere voluntates contrarias, quas tamen haberet, volendo ex una parte res deperditas ut suas habere, ex altera verò ut distribuantur in pauperes.

23 Dicent 2. Adversarii, juxta sua principia jus naturæ tantum obligare, ut res inventæ piè expendantur, si in puncto inventionis nulla omnino spes adsit, ut res inventæ ad dominum redeant; quod si autem tunc, & ad aliquod adhuc tempus breve supersit aliqua probabilis ejusmodi spes, quæ tamen postea fiat moraliter nulla, non amplius obligatum fore inventorem, ut inventa piè expendat, sed posse ista præscribere. Contra tamen est 10. ea ip-

sa rationes, quibus adversarii volunt probare, quod semel sint piè expendendæ, etiam probant, quod semper in talibus circumstantiis sint piè expendendæ, uti patebit consideranti rationes illorum in resolutione prioris casus refutatas: cur enim velit sibi applicari spiritualiter res suas, si nulla spes recuperandi eas detur tempore inventionis, non autem alio subsequente?

Contra est 2dò, vel punctum, ac tempus inventionis, in quo, si nulla moralis spes detur inventendi verum dominum, inventæ res piè expendi debent; vel, inquam, hoc tempus sumitur mathematicè, physicè, aut moraliter? non potest punctum inventionis sumi metaphysicè, aut physicè: cum enim ipsa spes, vel ablatio spei circa inveniendum dominum prudens esse debeat, consequenter fundetur in perpensis prudenter omnibus circumstantiis; ista autem in unico momento physico, multò minùs metaphysico, mature examinari nequeant; non potest punctum inventionis sumi physicè, aut metaphysicè. Si moraliter, difficulter determinabitur quantitas illius, nec ratio dari poterit, quare tanta, & non major, aut minor requiratur, aut sufficiat; hinc innumèris anxietatibus inventor volens incipere prescriptionem erit expositus.

Objiciunt contra hæcenus dicta. 1. sententia dans inventori facultatem retinendi rem inventam, & cum tempore omnino præscribendi,

bendi, si spes probabilis datur inveniendi dominum, est favorabilior & optabilior ipsi domino: ergo debet præferri opposita. Prob. ant: spes licitè retinendi, & si dominus diligenter inquisitus non compareat, tandem etiam præscribendi rem inventam, acut diligentiam hominum, ut accuratè colligant & asservent res alienas, & consequenter dominus longè faciliùs ac certius rem suam cum tempore possit recuperare: ergo &c.

Respondeo hoc argumentum vel maximè illos Authores urgere, qui docent rem inventam pauperibus distribuendam in casu, quo res aliena innocenter inventa fuit, & ex circumstantiis prudenter inventor conjicit, nullam omnino spem esse, ut illa denuo ad dominum redeat; ex illo enim infertur, rem inventam ex mente sui domini nequaquam pauperibus distribuendam esse, sed ab inventore retinendam. Si enim in hoc casu licet inventori rem sibi applicare, etiam industria humana acuitur magis in colligendis rebus inventis: ergo præsumendus est dominus etiam velle, ut sibi inventor possit applicare, non autem ut detur pauperibus: itaque qui defendunt, innocenter inventa pauperibus distribuenda, quando nulla spes inveniendi dominum affulget; consequentius loquerentur, si negarent præscribi posse inventa ab inventore, postquam spes illa, quæ ad tempus habebatur de inveniendi domi-

no, evanuit; & defenderent, tunc quoque pauperibus ejusmodi inventa distribuenda esse.

Quin imò, si inventa præscribi possunt, quando ab initio affulgebat spes, quòd res ad dominum suum sit reditura; hæc autem spes postea evanuit; videtur nunquam aut rarissimè futuram obligationem dandi inventa pauperibus. Ratio est, quia rarissimi sunt casus, in quibus ab initio cum res fuerat inventa, omnis spes inveniendi dominum sublata fuerit: si ergo semper aut ferè semper ejusmodi spes saltem ad aliquod tempus affulgeat, semper, aut ferè semper erit locus præscriptioni, & nunquam dabitur obligatio inventa dandi pauperibus. Apparet itaque hanc objectionem non posse contra nos asserri ab illis authoribus, qui cum Clerico curato obligant, ut inventa dentur in dictis circumstantiis cuidam pauperi. Licet autem authores isti non asserant, rei inventæ præscriptionem ipso statim tempore inventionis inchoari posse; sed tunc primùm, quando inventor prudenter potuit judicare, quòd dominus non amplius sit compariturus; verissimum tamen manet, quòd tunc, quando scilicet possit inchoari præscriptio, adsint illæ circumstantiæ, in quibus author Clerici curati obligat inventorem, ut inventa det pauperibus; consequenter non poterit inchoari præscriptio saltem bona fide.

R. 2. Duo hinc in controversiam trahi,

trahi: primum, an præsumendum, quod Dominus talem rem velit esse inventoris; & alterum, utrum ad Dominium talis rei obtinendum requiratur præscriptio: primum concedimus, alterum negamus. Vel enim absoluto tempore, quod ad præscriptionem talis rei per se foret necessarium, adhuc dantur tales circumstantiæ, ut dominus rei deperditæ etiamnum habeat probabilem spem recuperandi illam? vel ejusmodi circumstantiæ, non amplius dantur? si hoc posterius dicimus, juxta nostra principia sine præscriptionis auxilio fieri rem inventam ipsius possessoris: vel insistendo fundamento adversariorum, etiam tunc pauperibus esse distribuendam, eò quod nulla vera præscriptio intercesserit; uti ex rationibus nostræ conclusionis constat: quod ipsum agnoscit solertissimus Timothei sui instructor cum n. 28. asserit. *Titulum hujus præscriptionis esse pro derelicto, non quod dominus re ipsa animum abjecerit rem suam retinendi; aliis opus non esset præscriptione: ergo fatetur, si dominus animum abjecerit, rem statim fieri domini: atqui abjecit, si nulla prudens, & probabilis spes ei super sit rem illam denuo recuperandi.*

Si dicant, etiam post tantum tempus adhuc superesse probabilem spem inveniendi dominum: tunc denuo ex fundamentis nostris colligimus, præscriptioni nullum locum adesse; eò quod stante, ac manente probabili spe, nunquam

illam rem ut suam inventor possederit; quia sciebat, rem adhuc possideri à suo priori domino. Dein si talis præscripseret, tunc ex titulo boni derelicti: atqui prælaudatus Author ad finem n. 27. videtur approbare assertum Clarissimi D. Rath *dissert. 16. de dactis*, titulum pro derelicto frustra, & sine effectu in corpore juris locum occupare, eò quod hac ætate materia deficiat, cujus occasione in usum redigatur: si hæc vera sunt, non potest inventor ex titulo pro derelicto præscriptionem incipere, cum sciat de facto homines non relinquere & abicere res suas sed potius aliena rapere.

Urgebunt advers. posse contingere, ut inventor quidem non habeat ullam spem inveniendi dominum; seu ut prudenter judicet dominum habere rem deperditam pro derelicta; quin tamen hanc spem recuperandi rem amissam abjecerit ipse dominus; sed iste adhuc hanc spem nutriat: cum ergo aliud sit, rem haberi pro derelicta à suo domino, & aliud illam judicari ab inventore; quod à suo domino habeatur pro derelicta, hinc bene infertur, non statim rem habituram rationem boni derelicti; quando ab inventore pro tali habetur; sed tunc solum, quando ipse dominus illam pro tali habet: ergo etiam non statim fiet inventoris, quando iste prudenter illam habet pro derelicto, sed quando dominus illam pro tali habet;

Resp. ne: a. ratio est; si tales ad sint circumstantiæ, ut illis expensis

tam inventor, quam alii prudentes probabiliter judicent, dominum rei inventæ non amplius compariturum; etiam ipse dominus non poterit prudenter judicare, quod moraliter loquendo, rem perditam sit denuo recuperaturus: ergo non poterit prudenter spem amplius habere, quod rem suam moraliter sit recuperaturus: sed in tali casu pro derelicto res erit habenda etiam ab ipso rei amissa domino; consequenter non poterit prudenter res haberi pro derelicto ab inventore, quin pro tali habeatur etiam ab illius domino.

26 Ob. 2. Si inventor debita cum diligentia & tempore proportionato in dominum frustra inquisiverit, prudenter judicare potest, dominum spem tandem & animum abjecisse ad rem deperditam recuperandam: ergo tunc datur titulus pro derelicto saltem existimatus, vel coloratus, aptus ad inchoandam prescriptionem. prob. ant: hoc ipso, quod prudenter judicet, nullam spem probabilem superesse domini cognoscendi, etiam prudenter judicet, rem ab eo derelictam esse; cum non videatur probabile, quod Dominus, si nullam habeat rationabilem spem, tamen animum retineat recuperandi rem suam.

R. 1. Si tunc datur titulus ad prescribendum, quare non datur, si tempore inventionis habetur res pro derelicta, & omnis spes reddendi domino est præcisa? ergo jam tunc posset inchoari prescriptio, &

res non esset reddenda pauperibus.

Respondeo 2. videri nobis hoc argumentum nequaquam procedere in opinione illorum, qui docent, rem inventam jure naturæ non posse retineri, sed ex voluntate domini pie expendendam esse; quando ex circumstantiis prudenter conijcitur, nullam omnino spem esse, ut res talis ad dominum redeat; si enim hoc verum est, non possum talem rem retinere, & prescriptionis auxilio meam facere; cum incipiens à tali tempore, & in talibus circumstantiis prescriptionem sim in mala fide; eo quod rem, quam scio ex voluntate domini esse pie expendendam, ad tales fines non expendam, sed mihi retinere ac prescriptionis auxilio applicare intendam. Si itaque bona ex delicto acquisita, prescriptionis ope mihi applicare nequeo, quia jure naturæ illa in pias causas expendere teneor, quando talia bona etiam optima fide acquisita ad eisdem usus expendere eodem jure naturæ obligor, qua ratione absque peccato potero illa prescribere?

Dices 2. Bartolus in legem: falsus 27
43. §. qui alienum ff. de furtis: ait: si inventor putat, rem eam habitam pro derelicto, potest licite retinere, & usucapere eam pro derelicto: sed si non putavit hoc, debet eam dare pauperibus pro anima ejus, cujus fuit. Ergo potest res aliqua ex titulo pro derelicto prescribi. R. à nobis hucusque nunquam dictum fuisse, quod ex hoc titulo prescriptio facta implicet: sed
I solum

solum defendimus, in principiis adversariorum volentium, ut inventa in bias causas expendantur, si probabilis spes inveniendi dominum absit, non fore locum praescriptioni, eò quòd inventores bona fide hanc inchoare nequeant, optimè gnari, res tales pie expendendas, & non sibi applicandas esse.

R. 2. Ex hoc sequi, praclaudatum Bartolum non ejusdem cum adversariis opinionis fuisse, eò ipso, quòd dixerit, posse tales res ex titulo pro derelicto praescribi: & tantum addat, eas pauperibus erogandas, si pro derelicto non habeantur.

R. 3. Ex eodem Bartoli adducto textu non bene inferri, quòd universaliter omnia taliter inventa, licet pro derelictis habeantur, nullo alio modo inventoris fieri possint, nisi auxilio praescriptionis: si enim certus sum v. g. ex relatione & vero testimonio aliquorum, qui omni fide sunt dignissimi, rem à me inventam à Bonifacio v. g. abjectam fuisse animo non amplius illam habendi pro sua, sine controversia res illa quantocius in dominium meum mediante hac occupatione transit, aliàs titulus pro derelicto, non esset sufficiens ad acquirendum rerum dominium. Consequenter Bartolus in *cit. textu in legem falsus 43.* solummodo asseruit, posse talem rem praescribi, si ego bona fide, & ex inculpabili errore eandem habui pro derelicto, cum tamen non fuerit à suo domino derelicta: non secus ac ex

titulo emptionis incipere praescriptionem rei emptæ possum, si illa occulto ex vitio nulla, à me tamen habita inculpabiliter pro valida fuerat.

Tota itaque difficultas eò devolvitur, an res inventa, si ex judicio prudenti omnis spes inveniendi dominum, aut huic eandem restituendi tam inventori, quàm domino, qui eam perdidit, evanuerit; an, inquam, res inventa, eo ipso sit verè ad statum boni derelicti redacta; aut utrum tantummodo prudenter judicetur ab inventore, eam à suo domino re ipsa derelictam esse; interea tamen dominus eandem adhuc ut suam habere velit, & ab hoc res necdum verè sit derelicta? si posterius hoc verum, opus erit praescriptione à tali puncto temporis inchoanda; si prius teneamus, statim sit inventoris, non secus, ac uniones in littore maris repertæ.

Controversiæ hujus decisio ex eo dependet, utrum dominium rei amissæ tam diu retineatur à priore domino, quàm diu iste etiam imprudenter vult adhuc retinere in illam jus suum; etiamsi videat quòd nulla moraliter loquendo spes habeatur eandem denuo recuperandi: quòd si in ejusmodi circumstantiis habita voluntas domini sit juxta leges nulla atque inefficax ad retinendum ulterius dominium, non obstante tali volitione res verè erit derelicta. Videtur autem nobis minus verosimile, ut res verè sit à parte rei derelicta, necessarium esse,

ut

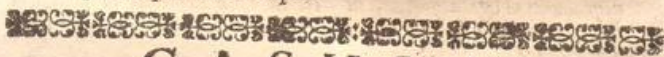

ut illius dominus positivè noluerit, rem deperditam imposterum habere ut suam: vel ut nullam etiam imprudentem voluntatem eandem ut suam retinendi habeat, etiamsi clarè videat, moraliter loquendo, nullam sibi spem ejusdem recuperandæ superesse. Ratio jam est alibi insinuata: nam tandiu tantùm res in dominio alicujus permanet, quamdiu potentia physica manet, ut res amissa ad ejus potestatem redeat: atqui hæc physica potentia non manet, si nulla moralis spes supersit eandem denuo recuperandi. Ergo in tali casu dominium non manet. Conf. quando non amplius humano, & connaturali modo fieri potest, ut Dominus rem amissam denuo recuperet, pro sua recognoscat, & eâ possit uti virtute domini præcedentis, desinit dominium, & imprudenter hoc retinere Dominus intendit, cum dominium sit potestas liberè disponendi de re sua: ergo non sufficit quæcunque etiam impru-

dens voluntas retinendi dominium amissæ rei.

Conf. 2. si meam rem in mare projicerem præcisa omni spe eandem recuperandi humano & moralis modo; licet retinerem imprudenter voluntatem habendi eam ut meam, hoc non obstante, res talis verè ab omnibus haberetur pro derelicto: ergo &c. Si autem in talibus circumstantiis res non solum ex judicio prudentum habetur pro derelicta, sed in re talis est, eò quòd Dominus nequeat habere prudentem voluntatem retinendi deperditam ut suam, non opus erit præscriptione, sed statim fiet inventoris, si in pauperes expendi non debeat; ad quod faciendum nequaquam inventorem obligatum esse, in prioris casus resolutione probavimus.

Ex hoc autem ultimato conclusimus, ejusmodi in circumstantiis comparenti domino ab inventore omnino nihil restituendum esse.

CASUS VI.

De bonis vacantibus.

GAllus quidam, cum è loco pugnae Hechstadianæ lethaliter laucus Disingam venisset, ne suo peculio, quod sexaginta florenos confecerat, à supervenientibus germanis privaretur, tradit hos aservandos Cajæ. Hæc cum post aliquod tempus suum vulneratum denuo inviseret, deprehendit illum jam mortuum. Hæc ipsa ab alio exalibe mutuam acceperat certam pecuniæ summam, quam creditori Syngrapham concessi mutui tradidit; cùm autem & iste creditor re-